

Dildə sosial-kulturoloji realilərin metaforik aspekti

Səbinə Mehrəliyeva

Azərbaycan Universiteti. Azərbaycan.

Annotasiya. Dil xalqın bütün mənəviyyatını, davranışını, ədəbiyyat və tarixini, əxlaq normalarını, adət-ənənələrini əks etdirən güzgüdür. Hər hansı bir dili, o cümlədən ingilis dilinin də daxil olduğu xarici dillərdən hansısına öyrənərkən, biz həmin dildə artıq sistem şəklində formalaşmış məfhumları öyrənirik və bu məfhumlarda öz inikasını tapan obyektiv gerçəkliyi qavrayırıq.

Sosial-kulturoloji realilərin metaforik başqa xalqlar üçün anlaşılmaz olması sosial-kulturoloji faktorlarla bağlıdır və həmin faktorlarla dilin qovuşduğu bir sahəyə aiddir. Bu leksik təbəqənin tədqiqi sosial dilçiliyin obyektidir. Sosiolinqvistika bir elm sahəsi kimi dilin ictimai təbiəti, onun ictimai funksiyaları, ictimai amillərin dilə təsiri mexanizmini araşdırır, dilin bütün səviyyələrdə sosial diferensiasiyasını, dil və sosial strukturlar arasında qarşılıqlı əlaqəni öyrənir. Məhz bu sosial-kulturoloji faktorlarla bağlı olaraq dildə başqa xalqların anlama bilmədikləri denotativ realilərlə yanaşı, konnotativ mənalı realilər – metaforalar da yaranır. Bu metaforik təbəqə Azərbaycan dili daşıyıcıları tərəfindən çətin anlaşılır və tərcümə prosesində də müəyyən çətinliklər meydana çıxır.

Açar sözlər: metafora, dil, reali, ingilis, kulturologiya

Məqalə tarixçəsi: göndərilib – 14.12.2021; qəbul edilib – 18.12.2021

Metaphorical aspect of socio-cultural realia in language

Sabina Mehraliyeva

Azerbaijan University. Azerbaijan.

Abstract. Language is a mirror that reflects all the morality, behavior, literature, history, moral norms, customs and traditions of the people. When we learn a foreign language, including any language, including English, we learn the concepts that have already been formed in that language in the form of a system, and we perceive the objective reality that finds its expression in these concepts.

The fact that socio-cultural realias are metaphorically incomprehensible to other peoples is due to socio-cultural factors and belongs to an area where language meets these factors. The study of this lexical layer is the object of social linguistics. Sociolinguistics as a field of science studies the social nature of language, its social functions, the mechanism of influence of social factors on language, the social differentiation of language at all levels, the relationship between language and social structures. Due to these socio-cultural factors, along with denotative realia that other peoples cannot understand in language, connotative realia - metaphors - appear. This metaphorical layer is difficult for Azerbaijani speakers to understand and creates certain difficulties in the translation process.

Keywords: metaphor, language, realia, English, culturology

Article history: received – 14.12.2021; accepted – 18.12.2021

Giriş / Introduction

Hər hansı bir dili öyrənməkdə qrammatika nə qədər vacib amildirə, xarici dildə ünsiyyət yaratmaqda sosiolingvistik və kulturologiya da o qədər lazımlıdır. Kulturologiya dilin arxa planını təşkil edən, həmin dildə danışan xalqın milli mədəniyyətindən qaynaqlanan bir semantik sahədir. Bu sahə xalqın tarixi, mədəniyyəti, psixologiyası, həyat təzi, mentaliteti ilə assosiasiya nəticəsində meydana çıxır, bir sözlə, konkret bir xalqın kulturologiyası onun dilində yalnız onun üçün anlaşılıq olan ifadələrin, frazeologizmlərin, realilərin mövcudluğunu şərtləndirir.

Dilçilikdə dil ilə milli mədəniyyətin qovuşduğu sahə, həm də sosial dilçiliyin obyektidir. Sosiolingvistik bir elm sahəsi kimi dilin ictimai təbiətini, ictimai funksiyalarını, ictimai amillərin dilə təsiri mexanizmini araşdırır, dilin bütün səviyyələrdə sosial bazasını, dil və sosial strukturlar arasındakı qarşılıqlı əlaqəni öyrənir. Kulturologiya dili öyrənilən xalqın milli mədəniyyətini araşdırır.

Realilər əks etdirdikləri obyektiv gerçəkliyə münasibətə xarakterinə görə iki qrupa ayrılır: 1. denotativ realilər; 2. konnotativ realilər. Denotativ realilər yalnız konkret bir xalqın və ya ölkənin mədəni, coğrafi, tarixi, ictimai və s. xüsusiyyətini əks etdirərək konkret bir xalqın dilində rast gəlinən leksik vahidlərdir. Digər xalqların yaşadığı mədəniyyətində belə realilər ya ümumiyyətlə olmur, ya da onları bildiren sözlər mövcud deyildir. Məsələn, *holloven, hamburger, hot-doq, moccasin, senator, roaster, jumbo, blues, cardigan, cowboy, sandvic*” və s.

2. Konnotativ realilər isə bütün xalqlar üçün ümumi olan məfhumları bildirir. Lakin bu sözlər sonradan məcazi emosional çalarlıqlar qazanır. Məsələn, *cow-inək*, sözü bütün dünya xalqları üçün ümumi olan bir adı bildirir. Lakin ingilis dilində həmin sözün törəmə, məcazi mənası da vardır; *Cow-xoşagəlməz insan*.

“Söz bizi əhatə edən ələm haqqında bilikləri özündə ehtiva edir, toplayır, mühafizə edir; o, dilin daşıyıcılarının kollektiv yaddaşdır, mədə-

niyyət abidəsidir, millətin keçmişinin və bugünün güzgüsüdür, həyat tərzini anlamağın açarıdır, ümumiyyətlə, biliklər üçün açardır” [10, s.3]. Dilin və kulturologiyanın qarşılıqlı əlaqəsi ən çox realilərdə əks olunur. Məhz bu baxımdan realilər əksər zamanda kulturoloji realilər adlanır. Kulturoloji realilər birbaşa xalqın həyat təzi, mədəniyyəti, mənaviyyətilə bağlı olub dilsə metaforikləşmiş şəkildə reallaşır. Metaforikləşmiş kulturoloji realiləri təhlil etməzdən əvvəl metafora və metaforikləşmə haqqında məlumat verməyi lazım bilir.

“İnformasiyanın ötürülməsi və dünyanın dil modelinin yaradılması prosesində həlledici amil olan metaforikləşmə mürəkkəb bədi mexanizmdir. Metaforik düşüncə təzi özlüyündə yeni hadisə deyil və bu cəhət getdikcə dillərin lüğət tərkibinin bütün ruhunu sarmaqdadır. Bu mexanizmi bir proses kimi aşkara çıxarmaq və onun formalaşması məqamlarını müəyyənləşdirmək böyük əhəmiyyət daşıyır” [7, s.12].

“Dil bilavasitə insan təfəkkürü ilə bağlıdır, lakin şüurun, məzmunu, şüurun inikas etdiyi gerçəklikdə müəyyənləşdirilir. Buna görə də həm mexaniki, həm qrammatik mənalılar son nəticədə gerçəkliyin xarici hadisələrinin inikasıdır” [11, s.55].

Əslində metaforanın əmələ gəlməsi təfəkkürün əşya və hadisələr arasındakı qarşılıqlı əlaqələrin dərkətmə bacarığı ilə bağlı bir hadisədir” [2, s.81].

Metafora bədi təsvir vasitəsidir. Metafora yalnız bədi üsluba yox, eyni zamanda danışq dilinə aiddir və danışq prosesində olduqca çox metaforalara rast gəlinir. Məsələn, *Bobby* - Robert Peel (1829-cu ildə London polisini yenidən təşkil edən Robert Pilə ixtisarla verilmiş ayaq), *beak* (danışq) - müəllim, *blue* - 1) mühafizəkar (mühafizəkarlar partiyasının rəmzi-mavi rəng), 2) Oksford, yaxud Kemhric Universitetinin futbol, avar və bəzi digər növündə yığma komandasının üzvü; *bluestocking* - “mavi corab”, *pedant*, alim qadın (XVII yüzillikdə mövcud olmuş Blue Stocking Club “Blue sloking” ədəbi dərnəyinin adı) [4, s.22].

Əsas hissə / Main Part

İngilis və Azərbaycan dilindəki metaforalar həm dilin zənginləşməsinə, həm də söz yaradıcılığına xidmət edir. Metaforalar əsasən əşya və hadisələr arasında bənzəyiş nəticəsində əmələ gələrkə zahiri cəhətdən oxşarlıq, daxili əlamətlərə görə oxşarlıq, insanlara məxsus hərəkətlərin əşyalar üzərinə keçirilməsi, feillərin cənsiz əşyalar bildirərək məcazlaşması nəticəsində yaranır. Metaforikləşmə əsasən bənzətmə nəticəsində reallaşır. Məsələn, *Clim Crow* realisi “zənci”, *blue caps* ifadəsi “göy papaqlılar” (kral hərbi polisi), *blue hootle* “mavi mundir” – polis formasının rənginə görə, *Blues* “mavilər” kral süvari qvardiyasının – mundirin rənginə görə verilən ayamadır və s.

Dildə metaforaların yaranmasında müqayisə böyük rol oynayır. Ümumiyyətlə, bədi təsvir vasitələri arasında ən güclü təsir gücünə malik olan metaforadır. Metaforalar birbaşa təfəkkürün məhsulu olub iki hissəyə bölünür: ümumişlək və üslubi. Metaforikləşən realilər ingilis və Azərbaycan dillərində həm ümumişlək dildə həm də bədi üslubda işlənilir. Hər iki müxtəlif sistemli dilin yalnız müəyyən qismi məcazlaşaraq metaforaşa bilər. Bəzi metaforalaşan realilər həm canlı danışqda, həm də bədi üslubda işlənilir. Bəzilərinə isə yalnız bədi üslubda rast gəlinir. Metafora sözün semantikasına ilə bağlıdır və metaforaların əmələ gəlməsində xüsusi leksik-semantik söz qrupları iştirak edərək, sözün məcazi mənasından törəyirlər, obrazlı nitq vahidi olub qüvvətli bədi ifadə və bədi təsvir vasitəsidir.

Metaforaların, o cümlədən metaforikləşən kultural realilərin yaranmasında ilkin olaraq məcazlaşma rol oynayır. “Sözün əlavə vəzifədə dolayı ifadə etdiyi məna məcazi məna adlanır” [1, s.152]. Dilin lüğət tərkibindəki istənilən sözü məcazi mənada işlətmək düzgün deyil. Leksik vahidin məcazlaşmasında əşya, iş, hərəkət, keyfiyyət və s. arasında məkan, zaman, vasitə və bənzəyiş kimi müxtəlif əlaqələrin varlığı vacib amillərdən sayılır. “Obrazlı leksikanın yaranmasında mühüm rol oynayın məcaz dilin lüğət tərkibindəki sözün semantik tutumunu dolğunlaşdırın, dilin ifadəlilik imkanlarını artırın vasitə kimi çıxış edir. Məcaz obrazlılığa meyil

göstərən “insan təfəkkürünün məhsulu, dilin kateqoriyalarından biridir” [3, s.5].

Bütün dillərdə metaforalara rast gəlinir. Əslində metafor bir köçürmədir. Hadisəni, iş və hərəkəti öz adı ilə deyil, rənginə, quruluşuna, ya da başqa bir cəhətinə görə oxşar olan digər bir şeyi, hadisəni digər bir sözlə ifadə edərək oxşarlığı olan başqa bir məfhumun üzərinə köçürməkdir.

Metaforalardan şəxsiyyəti, hadisələri, digər insanları şərhətmə üsulu olaraq da istifadə edilir. Metaforaların tədqiqatı sosial münasibətlər və sosial obyektlər haqqında təsəvvürlərin əsaslarını müəyyənləşdirməyə, müxtəlif sosial proseslərə, ayrı-seçkilik münasibətlərinə təsirlərini müəyyən etməyə şərait yaradır. Müstəqil tədqiqat mövzusu olan metaforalar, dilçilikdə zəngin inkişaf tarixinə malikdir. J.Lakoffa və M.Consonun dilçilikdəki metafora haqqındakı nəzəriyyəsi metaforanın insan şüurunun funksionallaşdırılmasında koqnitiv, evristik vasitəyə, mental əməliyyata, dərkətmə üsuluna, sturkturalaşdırmağa əsaslanır. G.Fausannier və M.Turnerin konseptual inteqrasiya nəzəriyyəsi baxımından metafora fərqli hadisələrin ortaq bir zehni məkanını qurur [6; 8; 5]. Metafora eyni zamanda interaktiv nəzəriyyə ilə bağlı olub diskursda emosional qiymətləndirməni və güclü münasibətləri bildirir [12, s.257]. Rus psixologiyasında metaforalara inteqrasiya olunmuş bir yanaşma, əsasən koqnitiv nəzəri metodoloji yönüm üstünlük təşkil edir. “Metaforalar semantik sferanın obyektivləşdirmə forması kimi dəyər istiqamətlərini ifadə edərək, subyektin həyat yolunu təmsil edirlər [9, s.110]. Siyasi və reklam diskursunda dil və sosioloji tədqiqatlarda metaforalardan geniş istifadə olunur.

Metaforikləşmə leksik vahidlərin məcazlaşması, obrazlı dil əsasında və ayrı-ayrı leksik vahidlərin birləşməsi ilə gedir.

Ümumiyyətlə, dildə leksik mənanın üç növündən bəhs edilir: məntiqi, emotiv və nominativ. Məntiqi məna əşya, hərəkət, və s. olduğu halda, nominativ məna xüsusi isimlərdir. Emotiv məna isə subyektiv münasibət bildirir. Bəzən leksik vahidlər mətn içərisində də məna kəsb edirlər ki, həmin məna lüğətdə öz əksini

tapmır. Bu zaman iki leksik semantikanın qarşılıqlı təsiri nəticəsində metaforikləşmə baş verir. İngilis dilinin Britaniya variantında ingilislərin həyat tərzini, adət-ənənəsi, tarixi, təbii ilə bağlı metaforikləşmiş kultural realilər üstünlük təşkil edir. Müasir ingilis dilindəki bəzi metaforikləşmiş kultural realilərin etimologiyasına və metaforikləşmə prosesinə nəzər salaq.

Fortnight. İki həftə. Şimali İngiltərənin Roma sərhədini quldur Şotlandlardan qorumaq üçün inşa edilən Hardian Divarının uzunluğu boyunca müəyyən məsafələrlə qalalar qurulmuşdu. Əsgərlər hər iki həftədə bir həmin qalaların içərisində yatmalı olurdular, burdan da "Fortnight" iki həftə termini yaranıb.

To let your hair down. Saçı açmaq (rahatlamaq). İngiltərədə Tudorlar dövründə xanımlar saçlarını yuxarıya darayrdılar və hündür yığılmış saçların altına örpək sancılıb bərkidirdi. Təbii olaraq, örpək və papaqlar və digər geyimləri yataq otağında çıxardırdılar. Bu dövr Britaniyada əxlaqsızlığın baş aldığı bir dönmə idi. Buna görə də, bir insanın saçını aşağı buraxmağı praktik olduğu qədər də, simvolik xarakter daşıyırdı və mənfi bir deyim, əxlaqsız bir hərəkət kimi simbolizə olunurdu.

Cold enough to freeze the balls off a brass monkey Soyudan dişi dişinə dəymək. İngilis dilindəki bu kulturoloji reali dönmə donanmasının top mərmiləri ilə döyüldüyü günlərdən qaynaqlanır. Mərmilər toplanmış özündən əlavə olaraq göyartədə də saxlanılırdılar. Gəmi yelləndikcə toplar da onun üstündə yuvarlanardılar. Onlar bürünc meymun adlanan kiçik dirəyə qaynaq edilirdilər. Şiddətli şaxtalar qaynaq xətti qırıla və toplar açıla bilərdi.

Dear old Blighty. Xeyirxah qədim (qoca) İngiltərə. "Blighty" İngiltərənin xalq danışığı dilində işlənən adıdır. Birinci Dünya müharibəsi zamanı əsgərlər vətənə geri dönmək üçün yaralanmağı yeganə çıxış yolu kimi görürdülər və yaralanmaq üçün dua edilirdi. Çox böyük ehtimalla bu reali ingilislərin Hindistanda hakimiyyəti dövründə yaranmışdır.

Don't throw the baby out with the bath water. Realinin hərfi tərcüməsi belədir-Körpəni (hamam suyu) su ilə bərabər tullamayın (aforizm). Bildiyimiz kimi, Avropada hamam mədəniyyəti çox gec inkişaf etmişdir. Hamam və

çimmək mədəniyyəti Avropaya Şərqdən gəlmişdir. Əksər insanlar hər il may ayında çimdikləri və iyun ayına qədər xoş qoxulu olduqları üçün iyun ayında evləndirilirdi. Ancaq qoxu gəlməyə başladığına görə də gəlinlər insan tərinin qoxusunu gizlətmək üçün əllərində çiçək dəstəsi daşıyırdılar. Hamamlar isti su ilə dolu böyük vanna idi. Evin sahibi yaxşı təmiz isti su ilə çimmək imtiyazına sahib idi. Sonra oğullar və bütün digər kişilər, sonra qadınlar və nəhayət uşaqlar çimirdilər. Sonuncu körpələri çimirdirdilər. O vaxta qədər su o qədər çirkli olurdu ki, içində kimisə itirmək mümkün olardı.

It's raining cats and dogs. Realinin təxmini ekvivalenti bu ifadə ola bilər: *Şıdırığı yağış yağır.* Evlərin damları hündür, qalın saman yığınlarından düzəldilirdi. Bura heyvanların qızılaşa biləcəyi yeganə yer idi, buna görə bütün ev heyvanları, itlər, pişiklər və digər kiçik heyvanlar, siçanlar, siçovullar, böcəklər damda yaşayırdılar. Yağış yağanda sürüşkən olurdu, bəzən heyvanlar sürüşərək damdan yixılırdı.

Bu hadisə heyvanlar üçün dörd dirəkli damların yaradılmasına səbəb oldu. Dam düzəltmək fikrinin əsasında xoşagəlməz əşyaların yatarkən ağızlarına girməsinin qarşısını almaq idi.

Burning a candle at both ends. Şam kimi yanmaq(ərimək) (*Şamı hər iki tərəfdən yandırmaq*). Bir vaxtlar evdəki yeganə işıq mənbəyi lampa idi. Onu adətən ocağın yanındakı buxarının üstündə saxlayırdılar. O, az miqdarda işıq verirdi. Xüsusi qonaqlar gələndə və daha çox işıq tələb olunduqda şam hər iki ucundan yandırdı.

Rule of thumb- Sadə və etibarlı (yoxlanılmış) qayda. (*Baş barmağın qaydası*).

Termometrler icad edilməmişdən əvvəl pivo istehsalçıları maya əlavə etmək məqsədilə düzgün temperaturu təyin etmək üçün baş barmaqlarını qarışığa batırırdılar. Çox soyuq olanda maya böyümürdü. Çox isti olanda maya ölürdü. Pivədəki bu baş barmaqdan "baş barmağın qaydası" ifadəsi yaranıb. Digər bir törəmə, kişilərin arvadlarını döyə biləcəyi qədim adətdən qaynaqlanır, həmin adətə görə kişilər arvadlarını döyə bilərdi, ancaq yalnız baş barmağından qalın olmayan bir çubuqla! Beləliklə, bu kiminsə sizin nəzarətinizdə olduğunu ifadə edirdi.

Mind your own business. Öz işinlə məşğul ol. Qədim ingilislərin gigiyena qaydalarına riayət etməyə, dəri baxımına ciddi ehtiyacları var idi. Bir çox qadın və kişilərdə yetkin yaşa çatana qədər sızanaqdan sonra izlər meydana gəlirdi. Qadınlar dərinə hamarlamaq üçün üz dərilərinə bal mumu sürürdülər. Bir-birləri ilə danışdıqları zaman bir qadın başqa bir qadının üzünə diqqətlə baxmağa başlayanda, ona deyirdilər: "Öz bal mumunuza baxın." Azərbaycan dilindəki ekvivalenti "Get, öz işinlə məşğul ol" şəklindədir.

Mind your P's and Q's. Sözlərinə diqqət et. (*Öz işinlə məşğul ol*). Qədim İngiltərədə yel (yüngül pivo) pintlərlə (1 pint – 0,57 litr) və kvarta ilə (1 kvarta – 1, 14 litr) ölçülərək içilirdi. Beləliklə, müştərilər idarə edilə bilməyən vəziyyətdə olduqda, meyxanaçı pintlərini və kvartallarını düşünüb sakitləşmələri üçün onlara bağırırdı.

Wet your whistle. Boğazın (tütəyi) yaşlamaq. İllər əvvəl pub sahibləri (meyxanaçılar) keramikadan olan krujkaların (parçaların) kənarına və ya qulpuna bir tütək bişirərək yapışdırırdılar. Yenidən krujkamı doldurmaq lazım olduqda onlar bu tütəkdən (fişırqandan) istifadə edərək onlara xidmət lazım olduğunu bildirdirdilər. "Düdüyü (tütəyi) islat" ifadəsi bu təcrübədən irəli gələn bir cümlədir.

I'm feeling fair to middling. Özümü bir təhər (ortabab) hiss edirəm. Bu ifadə 19-cu əsrin

sonu və 20-ci əsrin əvvəllərində ABŞ-in cənubunda istifadə olunan pambığın keyfiyyətinin ölçü vahidindən irəli gəlir. "Fair – ortabab" ən aşağı pambıq növü idi, "middling – ikinci sort" növbəti ölçü vahidi idi və fermer pambığı bazara gətirəndə bu ifadələrdən istifadə olunurdu!

"Honeymoon. Bal ayı. İllər əvvəl Anglo-Sakson İngiltərədə, toydan bir ay sonra gəlinin atasının kürəkəninə baldan düzəldilmiş içki vermək adəti var idi. Bu içkinin, arvadı işgüzar, əri cəsarətli edəcəyi güman edilirdi. İçkinin adı "mead" idi. Mead – baldan düzəldilmiş şərabdır və onların təqvimi ay təqvimi olduğu üçün bu dövr "bal ayı" və ya bu gün bizim bildiyimiz "bal ayı" adlanırdı.

Goodnight sleep tight Gecəniz xeyir və sağlam yuxular. V.Şekspir zamanında döşəklər yataq çərçivələrinə kəndirlərlə bağlanırdı. Siz kəndirləri çəkdiyiniz zaman döşək dartılırdı və bu da üzərində yata bilmək üçün çarpayımı daha möhkəm edirdi. "Gecəniz xeyir, rahat yatın" ifadəsi buradan gəlir.

One for the road. Yolüstü son qədəh. Orta əsrlərdə edama məhkum edilənlər edam üçün London şəhər qapılarında Tyburn təpəsinə aparılırdı. Yolda, indiki Oxford küçəsində araba dayanırdı və həmin yolda yerləşən meyxanada onlara son dəfə içməyə icazə verilirdi. Onlar ölümə aparan yolda son dəfə içirdilər.

Nəticə / Conclusion

Müasir ingilis dilindəki metaforikləşən kultural realilər üzərində apardığımız tədqiqatdan belə nəticəyə gəlirik ki, bu tip realilər dildə əsasən birləşmə şəklində mövcud olurlar. Metafo-

rikləşən kultural realilər birbaşa ingilis xalqının etnoqrafiyası, həyat tərzini və mədəniyyəti ilə bağlı dil vahidləridir.

Ədəbiyyat / References

1. Dəmirçizadə Ə. Azərbaycan dilinin üslubiyyəti. Ali məktəblər üçün dərs vəsaiti. Bakı: "Azərtədrisnəşr", 1962.
2. Əfəndiyeva T. Azərbaycan dilinin leksik üslubiyyəti. Bakı: "Elm", 1980.
3. Hacıyeva A. Zoometaforizmlər. Bakı: "Nurlan", 2007.
4. Hüseynova R. İngilis və Azərbaycan dillərində realiyə və yon sözləri. Fil.ü.fəl.dok.diss.
5. Indurkha B. Emergent representations, interaction theory and the cognitive force of metaphor // New Ideas in Psychology. 2006. Vol. 24. Issue 2. August. P. 133162.

6. Inkson K. Protean and boundaryless careers as metaphors // *Journal of Vocational Behavior*. 2006. Vol. 69. Issue 1. August. P. 4863.
7. Osmanova F.İ. Metaforikləşmə dilin lüğət tərkibini zənginləşdirən amil kimi (Azərbaycan dilinin materialı əsasında) Fil.ü.fəl.dok. dissertasiyası. Bakı, 2014.
8. Sargent L.D., Bataille C.D., Vough H.C., Lee M.D. Metaphors for retirement: Unshackled from schedules // *Journal of Vocational Behavior*. 2011. Vol. 42. Issue 3. P. 225230.
9. Бочавер А.А. Метафора как способ внутренней репрезентации жизненного пути человека: дис. ... канд. психол. наук. М., 2010.
10. Словари и лингвостраноимедпне. Сборник статей М., 1962.
11. Шендедьс Н.И. О фамматических значениях в содержании. – Принципы научного анализа языка, М., 1959.
12. Якунин А.П. Исследование метафор как форм объективации смысловой сферы в представлениях подростков // *Известия Российского государственного педагогического университета им. А.И.Герцена*. 2013, № 161.

Метафорический аспект социокультурных реалий в языке

Сабина Мехралиева

Азербайджанский университет. Азербайджан.

Резюме. Язык – это зеркало, отражающее всю мораль, поведение, литературу, историю, моральные нормы, обычаи и традиции людей. Когда мы изучаем иностранный язык, включая английский, мы изучаем концепции, которые уже сформировались на этом языке в виде системы, и мы воспринимаем объективную реальность, которая находит свое выражение в этих концепциях. Тот факт, что социокультурные реалии метафорически непостижимы для других народов, объясняется социокультурными факторами и относится к области, где язык встречается с этими факторами. Изучение этого лексического пласта является предметом социальной лингвистики. Социолнгвистика как область науки изучает социальную природу языка, его социальные функции, механизм влияния социальных факторов на язык, социальную дифференциацию языка на всех уровнях, взаимосвязь между языком и социальными структурами. Из-за этих социокультурных факторов, наряду с денотативными реалиями, которые другие народы не могут понять на языке, появляются коннотативные реалии – метафоры. Этот метафорический слой трудно понять носителям азербайджанского языка и создает определенные трудности в процессе перевода.

Ключевые слова: метафора, язык, реалия, английский язык, культурология